

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบ
การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา โรงเรียนมูลนิธิภูมิทัศวันวิทยา
THE DEVELOPMENT OF A TRAINING COURSE TO ENHANCE ABILITY IN
ACTIVE LEARNING INSTRUCTIONAL DESIGN FOR PRIMARY SCHOOL
TEACHERS AT PHUMTAWAN WITTAYA FOUNDATION SCHOOL

ทิพย์อารี กิจจาพิพัฒน์ และ ไสว พักขาว

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

Thiparee Kitjapipat and Sawai Fakkhao

Students in Master of Education Program in Curriculum and Instruction, Dhurakij Pundit University

Lecturer in Master of Education Program in Curriculum and Instruction, Dhurakij Pundit University

Corresponding Author Email : tkitjapi@yahoo.com

(วันที่รับบทความ : พฤษภาคม 31, 2566 ; วันแก้ไขบทความ : มิถุนายน 25, 2566 ; วันตอบรับบทความ : กรกฎาคม 3, 2566)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษาให้มีคุณภาพ 2) ศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมฯ และ 3) ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมฯ กระบวนการวิจัยและพัฒนา มี 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการฝึกอบรม 2) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 3) การนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้ และ 4) การประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูประถมศึกษา โรงเรียนมูลนิธิภูมิทัศวันวิทยา สังกัดกลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปทุมธานี จำนวน 21 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย หลักสูตรฝึกอบรมและคู่มือ แบบสอบถามความต้องการในการฝึกอบรม แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แบบประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฯ และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมฯ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา โรงเรียนมูลนิธิภูมิทัศวันวิทยาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เป้าหมาย 4) เนื้อหาสาระ 5) ระยะเวลา 6) โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม 7) กิจกรรมการฝึกอบรม 8) สื่อการฝึกอบรม และ 9) การวัดและประเมินผล ผลของการประเมินคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมฯ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.43 และคู่มือหลักสูตรฝึกอบรมฯ ผ่านการประเมินคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมฯ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.59

2. ผลประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมฯ พบว่า 2.1) ครูประถมศึกษา มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2.2) ครูประถมศึกษา มีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหลังการฝึกอบรมตามหลักสูตรฯ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ครูประถมศึกษา มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, หลักสูตรฝึกอบรม, การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Abstract

This research aimed to 1) develop a quality training course to enhance the ability in Active Learning instructional design for primary school teachers, 2) study the effectiveness of the developed

training course, and 3) study a satisfaction towards the training course. Research and Development was applied in this research with 4 steps : 1) study basic information and training needs, 2) develop the training course, 3) implement the training course, and 4) evaluate the training course. The sample was 21 primary school teachers at Phumtawan Wittaya Foundation School under the Private Education Promotion Group, Pathumthani Provincial Education Office derived from purposive sampling. Research instruments comprised of the training course and manual, training needs questionnaire, test for active learning knowledge, assess the ability of active learning instructional design of primary school teachers by a rubric assessment method and satisfaction of the training course. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The results of this research show that :

1. The developed training course is composed of (1) principles (2) objectives (3) targets (4) content (5) duration (6) structure of the training course (7) training activities (8) training media and (9) measurement and evaluation, it was evaluated by the experts at the highest quality level ($\bar{x}=4.56$, S.D.=0.43). A training manual was evaluated by the experts at the highest quality level ($\bar{x}=4.84$, S.D.=0.59).

2. The effectiveness of the developed training course was as following; 2.1) the knowledge in active learning of primary school teachers after training was statistically higher than before at the 0.05 level of significance, 2.2) the ability of active learning instructional design of primary school teachers assessed by a rubric assessment tools was statistically higher than the determined criterion of 70% at the 0.05 level of significance.

3. Primary school teachers satisfied with the developed training course at a high level.

Keywords : Active Learning, Training Course, Active learning Instructional Design

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) (2562) ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัย เกิดการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้เพื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงที่สนับสนุนนโยบายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ในปี 2565 กระทรวงศึกษาได้ร่างกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับประถมศึกษาขึ้นมาใหม่ โดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้เรียนที่เหมาะสมตามช่วงวัย จัดสภาพแวดล้อมและเส้นทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย จัดระบบสนับสนุนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติและความแตกต่างของผู้เรียนในแต่ละบุคคลโดยการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มีการปรับเปลี่ยนบทบาทครูผู้สอนให้เป็นผู้อำนวยความสะดวก สร้างแรงบันดาลใจ ให้คำปรึกษา ดูแล แนะนำ ทำหน้าที่เป็นโค้ชและพี่เลี้ยง แสวงหาเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัวทั้งทางกาย (Physically active) สติปัญญา (Intellectually active) สังคม (Socially active) และอารมณ์ (Emotionally active) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563)

จากการเปลี่ยนแปลงข้างต้น กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสู่การปฏิบัติจริงในสถานศึกษาเรื่อยมา มีการให้ความรู้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จัดทำคู่มือการสอนแบบเชิงรุก จัดทำหนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน พร้อมกับการประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวาง เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อให้ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความเข้าใจและนำไปสู่การปฏิบัติงานจริง อย่างไรก็ตามจากรายงานผลการลงพื้นที่ตรวจราชการและติดตามประเมินผลการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 พบว่า มีจำนวนโรงเรียนที่เป็นหน่วยรับผิดชอบทั้งหมด 384 โรงเรียนทั่วประเทศ พบปัญหาด้านการพัฒนาครูและการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนทุกระดับมีส่วนร่วมสร้างสรรค์การเรียนรู้ เพื่อให้เกิดสมรรถนะหลักและการพัฒนาตนเองตามความถนัดและความสนใจ คือ ปัญหาครูมีภาระงานมาก คิดเป็นร้อยละ 46.64 รองลงมา คือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก คิดเป็นร้อยละ 30.83 ครูไม่ได้รับการอบรม/พัฒนา

วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก คิดเป็นร้อยละ 21.74 และครูขาดขวัญ กำลังใจ หรือแรงกระตุ้นในการจัดการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 9.09 ตามลำดับ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2565) ประกอบการศึกษาประสิทธิภาพการขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับ (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับประถมศึกษา โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบปัญหา คือ ครูที่จบการศึกษาสอนไม่ตรงกับสาขาที่จบการศึกษา และไม่ได้มีความรู้ ไม่ได้รับการอบรมเพื่อพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก ซึ่งเป็นอุปสรรคในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกในปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) สอดคล้องกับผลการศึกษาของชนิตา รักษ์พลเมือง (2560 : 20) เรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการผลิต การใช้และการพัฒนาครูการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับความต้องการในอนาคต พบว่า สภาพและปัญหาการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกิดขึ้นสถาบันผลิตครูยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก ครูผู้สอนไม่สามารถที่จะประยุกต์ในการปฏิบัติงานจริงได้ ซึ่งเป็นปัญหาที่พบในโรงเรียนทั่วประเทศ รวมถึงโรงเรียนมูลนิธิภูมิเทวะวันวิทยา สังกัดกลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปทุมธานีด้วย โรงเรียนประสบปัญหาครูจบการศึกษาสอนไม่ตรงกับสาขาที่จบการศึกษา ครูไม่ได้รับการอบรมวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกส่งผลให้ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก และไม่สามารถที่จะประยุกต์ในการปฏิบัติงานจริงเช่นกัน (โรงเรียนมูลนิธิภูมิเทวะวันวิทยา ปีการศึกษา, 2564 : 41)

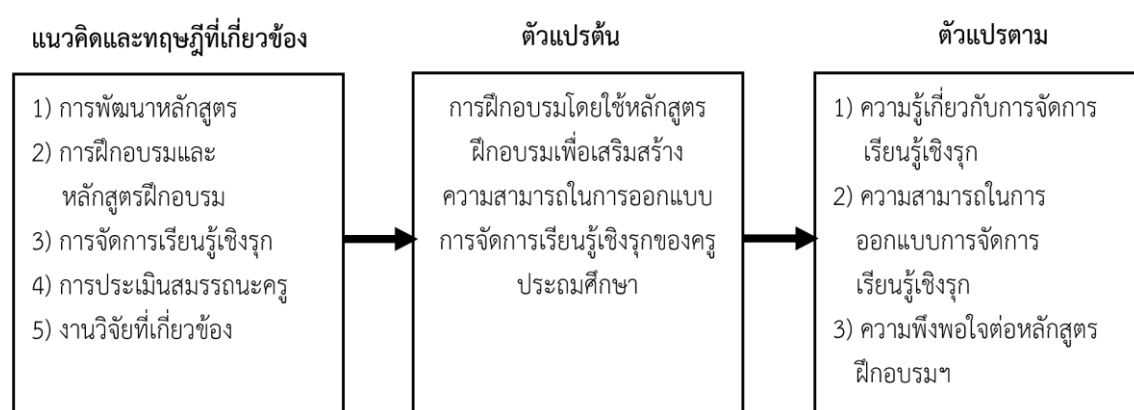
จากปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา โรงเรียนมูลนิธิภูมิเทวะวันวิทยา เพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พัฒนาทักษะการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษาที่มีคุณภาพ
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา
- 3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยกำหนดตัวแปรที่ใช้ศึกษา คือ ตัวแปรต้นและตัวแปรตาม สรุปได้เป็นกรอบแนวคิดดังภาพที่ 1 ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา มีคุณภาพในระดับมาก
2. ความรู้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
3. ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา หลังการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ของหลักสูตรฝึกอบรมร้อยละ 70
4. ความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา อยู่ในระดับมาก

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูประถมศึกษา โรงเรียนมูลนิธิภูมิทัศวันวิทยา สังกัดกลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปทุมธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 21 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และครูประถมศึกษาทุกคนสมัครใจเข้ารับการฝึกอบรม

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ การฝึกอบรมโดยใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา โรงเรียนมูลนิธิภูมิทัศวันวิทยา

ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ 3) ความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา โรงเรียนมูลนิธิภูมิทัศวันวิทยา
2. คู่มือหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา โรงเรียนมูลนิธิภูมิทัศวันวิทยา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) แบบสอบถามความต้องการในการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมฯ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของ Likert (1961 : 74)
- 2) แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก
- 3) แบบประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฯ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของ Likert (1961) โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินแบบรูปิกส์
- 4) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมฯ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของ Likert (1961)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การวิจัยนี้ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการฝึกอบรม 2) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 3) การนำหลักสูตรฝึกอบรมไปปฏิบัติ และ 4) การประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการฝึกอบรม

ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ความต้องการหรือความจำเป็นในการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษาในโรงเรียนเอกชนจากการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นขอบเขตด้านเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรมฯ จากนั้นนำมาสร้างแบบสอบถามความต้องการในการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา โรงเรียนมูลนิธิภูมิทัศวันวิทยา ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และ 2)

สอบถามความต้องการในการฝึกอบรม เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของ Likert (1961 : 74) และส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาและให้คำแนะนำ จากนั้นนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งปรากฏผลความต้องการในการฝึกอบรม พบว่า อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 89.96

2. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ได้ดำเนินการดังนี้

2.1 การพัฒนาร่างหลักสูตรฝึกอบรมฯ ผู้วิจัยศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การฝึกอบรมและหลักสูตรฝึกอบรม การจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการประเมินสมรรถนะครู โดยมีองค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เป้าหมาย 4) เนื้อหาสาระ 5) ระยะเวลา 6) โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม 7) กิจกรรมการฝึกอบรม 8) สื่อการฝึกอบรม และ 9) การวัดและประเมินผล และส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาและให้คำแนะนำ จากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมของร่างหลักสูตรฝึกอบรมฯ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.43 จึงถือว่าหลักสูตรฝึกอบรมฯ มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมได้

2.2 การพัฒนาร่างคู่มือหลักสูตรฝึกอบรมฯ ผู้วิจัยนำร่างหลักสูตรฝึกอบรมฯ จากข้อมูลขั้นตอนที่ 2.1 มาเขียน (ร่าง) คู่มือหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ประถมศึกษา โรงเรียนมูลนิธิมิถุนาวันวิทยา โดยกำหนดกรอบที่เป็นความรู้ ทักษะ ทศนคติ โดยมีองค์ประกอบของ (ร่าง) คู่มือหลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เป้าหมาย 4) เนื้อหาสาระ 5) ระยะเวลา 6) โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม 7) กิจกรรมการฝึกอบรม 8) สื่อการฝึกอบรม 9) การวัดและประเมินผล และ 10) วิทยากร และส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาและให้คำแนะนำ จากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมของร่างคู่มือหลักสูตรฝึกอบรมฯ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.59 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด จึงถือว่าหลักสูตรฝึกอบรมฯ มีคุณภาพ ผ่านการตรวจสอบ สามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมได้

2.3 การสร้างแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้วิจัยศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน ครอบคลุมด้านความจำ จำนวน 5 ข้อ ด้านความเข้าใจ จำนวน 10 ข้อ และด้านการวิเคราะห์ จำนวน 5 ข้อ และส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้คำแนะนำและทำการปรับปรุง จากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประเมินผลความตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบความรู้ แล้วนำผลการประเมินมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 โดยหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ซึ่งกำหนดค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.20-1.00 พบว่า ข้อสอบมีค่าความยากง่าย เท่ากับ 0.67 มีค่าอำนาจจำแนก เท่ากับ 0.45 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และหาม้าค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร KR-20 ได้เท่ากับ 0.70

2.4 การสร้างแบบประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฯ ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างแบบประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฯ มีองค์ประกอบทั้งสิ้น 7 ประการ ได้แก่ 1) การเขียนสาระสำคัญ 2) จุดประสงค์การเรียนรู้ 3) หลักฐานการเรียนรู้ 4) วิธีการวัดผลประเมินผล 5) เครื่องมือวัดผล 6) กิจกรรมการเรียนรู้ และ 7) สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้ และส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาและให้คำแนะนำ ทำการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ จากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คนประเมินผลความตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำผลการประเมินมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 และค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความสามารถฯ ทั้งฉบับด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82

2.5 การสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมฯ ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วสร้างแบบสอบถามฯ โดยการวัดประเมินผล 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเนื้อหาการฝึกอบรม 2) ด้านวิทยากร 3) ด้านบทบาทของผู้เข้ารับการฝึกอบรม 4) ด้านระยะเวลาและสถานที่ที่ฝึกอบรม และ 5) ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม รวม 16 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของ Likert (1961 : 74) และส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาและให้คำแนะนำ ทำการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ จากนั้นทำการปรับปรุงและส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่า IOC

เท่ากับ 1.00 และนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88

3. การนำหลักสูตรฝึกอบรมมาปฏิบัติ หลังจากได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยแล้ว ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจากวิทยาลัยครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต นำส่งผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูประถมศึกษา ในโรงเรียนมูลนิธิภูมิตะวันวิทยา โดยดำเนินการดังนี้

1.ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัยให้ทราบ และให้ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมทำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกก่อนการฝึกอบรม

2. ดำเนินการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม โดยในช่วงท้ายของการฝึกอบรมให้ผู้เข้าอบรมออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในวิชาที่รับผิดชอบ

3. เมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรมผู้เข้าร่วมฝึกอบรมทำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมฯ และประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา โดยใช้เกณฑ์การประเมินแบบรูบริกส์

4. การประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม เมื่อดำเนินการรวบรวมข้อมูลที่ได้รับจากขั้นตอนที่ 3 แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล ประเมินคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมฯ โดยประเมินจาก 1) ความรู้ ความเข้าใจ (Knowledge) ที่ได้รับการฝึกอบรม โดยประเมินจากผลการทำแบบทดสอบความรู้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยผู้รับการฝึกอบรม นำมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบผลการแบบทดสอบความรู้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกก่อนและหลังการฝึกอบรมโดยใช้ t-test แบบ Dependent sample 2) ทักษะ (Skills) คือการประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา โรงเรียนมูลนิธิภูมิตะวันวิทยา ใช้เกณฑ์การประเมินแบบรูบริกส์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากนั้นนำผลการความสามารถในการออกแบบการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฯ หลังการฝึกอบรมมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้ t-test แบบ One sample และ 3) ทศนคติ (ความพึงพอใจ) (Attitude) คือ การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรฝึกอบรมฯ โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมฯ และนำผลมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยการหาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย จากนั้นนำผลการดำเนินการทั้งหมดมาวิเคราะห์ทางสถิติ ทดสอบสมมติฐานการวิจัยและอภิปรายผล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยแล้ว ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยนำส่งผู้อำนวยการโรงเรียน จากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูประถมศึกษาในโรงเรียนมูลนิธิภูมิตะวันวิทยา โดยดำเนินการดังนี้

1.ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัยให้ทราบและให้ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมทำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกก่อนการฝึกอบรม

2. ดำเนินการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม โดยในช่วงท้ายของการอบรมให้ผู้เข้าอบรมออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยจัดทำแผนการจัดการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาที่ตนเองสอน

3. เมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรมผู้เข้าร่วมฝึกอบรมทำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมฯ และวิทยากรทำการประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา โดยใช้เกณฑ์การประเมินแบบรูบริกส์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ความต้องการหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษาโดยการหาค่าความถี่ และร้อยละ

2. เปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา ก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยใช้ t-test แบบ Dependent samples

3. เปรียบเทียบความสามารถในการออกแบบการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษาหลังการฝึกอบรมตามหลักสูตรฯ กับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้ t-test แบบ One sample

4. วิเคราะห์ความพึงพอใจของครูประถมศึกษาที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาความยากง่ายและอำนาจจำแนก ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test แบบ Dependent Samples ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความรู้ทั้งฉบับ โดยใช้สูตร KR-20 Kuder ค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach

ผลการวิจัย

1. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษาโรงเรียนมูลนิธิกุฎิมิตะวันวิทยาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เป้าหมาย 4) เนื้อหาสาระ 5) ระยะเวลา 6) โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม 7) กิจกรรมการฝึกอบรม 8) สื่อการฝึกอบรม และ 9) การวัดและประเมินผล ผลของการประเมินคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมฯ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.43 และผลการประเมินประเมินคุณภาพของคู่มือหลักสูตรฝึกอบรมฯ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พบว่า ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.59 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด จึงถือว่าหลักสูตรฝึกอบรมฯ มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมได้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

2. ผลประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา โรงเรียนมูลนิธิกุฎิมิตะวันวิทยา พบว่า

2.1 ครูประถมศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

2.2 ครูประถมศึกษามีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหลังการฝึกอบรมตามหลักสูตรฯ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

3. ครูประถมศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4

อภิปรายผลการวิจัย

ประเด็นที่ 1 หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา โรงเรียนมูลนิธิกุฎิมิตะวันวิทยาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เป้าหมาย 4) เนื้อหาสาระ 5) ระยะเวลา 6) โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม 7) กิจกรรมการฝึกอบรม 8) สื่อการฝึกอบรม และ 9) การวัดและประเมินผล และหลักสูตรฝึกอบรมฯ ผ่านการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเนื่องมาจาก 1) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การจัดการเรียนรู้เชิงรุก การออกแบบและประเมินแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบกับผู้วิจัยได้ทำการสำรวจข้อมูลความต้องการในการฝึกอบรมกับผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมโดยตรง ทำให้หลักสูตรฝึกอบรมฯ ที่พัฒนาขึ้นมีความชัดเจนในวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ระยะเวลา การกำหนดเนื้อหาสาระในการฝึกอบรมและกิจกรรมในการฝึกอบรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติ ออกแบบ พัฒนา เขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เข้าร่วมฝึกอบรมได้อย่างตรงประเด็น ตรงกับสภาพความเป็นจริงในสถานศึกษา เมื่อนำหลักสูตรมาปฏิบัติใช้ในสถานการณ์จริง จึงได้รับการตอบสนองได้รับความร่วมมือและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการฝึกอบรมจากผู้เข้าร่วมฝึกอบรมเป็นอย่างดี สะท้อนออกมาเป็นชิ้นงานการเรียนรู้ คือ แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนรายบุคคลในรายวิชาที่ตนเองสอน

ด้วยกระบวนการฝึกอบรมที่อยู่บนพื้นฐานของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมให้ความสนใจ กระตือรือร้นในการฝึกอบรม และเกิดความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมในระดับมาก อาจเนื่องจากหัวข้อและเนื้อหาสาระในการฝึกอบรมเป็นหัวข้อที่ทันสมัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 และหลักสูตรฝึกอบรมนี้เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ครูผู้สอนมีความรู้ ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยการลงมือปฏิบัติออกแบบ พัฒนา จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์จริงในสถานศึกษา พร้อมกันนี้ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมได้เกิดการพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา

ของชาติ พ.ศ.2561 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) และสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ทั้งในด้านสมรรถนะหลัก และด้านสมรรถนะประจำสายงาน

ในส่วนของกิจกรรมการฝึกอบรมเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมมีความเข้าใจถึงบทบาทครูผู้สอนที่เปลี่ยนไป คือการมีบทบาทเป็น โค้ช ทำหน้าที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีวินัยในการเรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดที่หลากหลาย สร้างแรงบันดาลใจ แนะนำวิธีการเรียนรู้ จัดระเบียบการสร้างความรู้ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ความสนุกสนานก่อให้เกิดความสนใจจากผู้เรียน มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และผู้สอน ประคับประคองผู้เรียน และมีการประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับที่เน้นพัฒนากระบวนการเรียนรู้แก่ผู้เรียน สอดคล้องกับแนวทางการโค้ชของครูผู้สอนแบบ 3Es เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนของวิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2562 : 4) สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิवास โพธิธาทอง (2563 : 117) เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 พบว่า ครูมีความต้องการที่จะพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมการมีอิสระทางด้านการคิดและการกระทำของผู้เรียน การมีวิจารณ์ญาณและการคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียนจะมีโอกาสในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง และมีการใช้วิจารณ์ญาณในการคิดและตัดสินใจในการปฏิบัตินั้น โดยครูมีบทบาทเป็นโค้ช ดูแลให้คำปรึกษา กระตุ้นผู้เรียนโดยใช้คำถามหรือเทคนิคการสอนแบบ 3Es เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประยุกต์ใช้อุปกรณ์ต่างในการปฏิบัติงานหรือในการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งความร่วมมือในการปฏิบัติงานกลุ่มจะนำไปสู่ความสำเร็จในภาพรวม และทำให้ผู้เรียนทุ่มเท จูงใจในการเรียน และทำให้ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้ความสามารถเมื่อผู้เรียนในได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติอย่างกระตือรือร้นในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย

ประเด็นที่ 2 จากผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา โรงเรียนมูลนิธิภูมิตะวันวิทยา ซึ่งแบ่งการประเมินเป็น 2 ด้าน ได้แก่

1. ด้านความรู้ หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม เป็นเครื่องบ่งชี้ว่า หลักสูตรฝึกอบรมฯ มีประสิทธิผลและแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงระดับคะแนน ความรู้ ความเข้าใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ในส่วนที่มาของการกำหนดเนื้อหาสาระ และโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมฯ ได้มาจากผลการศึกษาความต้องการด้านเนื้อหาจากการตอบแบบสอบถามของผู้เข้าร่วมฝึกอบรมก่อนการฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมมีความสนใจและต้องการในหัวข้อการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นอย่างมาก ซึ่งเมื่อนำผลการศึกษานี้มากำหนดเนื้อหาสาระของหลักสูตรฝึกอบรมฯ ประกอบด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 2) แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 3) การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ 4) การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จึงช่วยให้ผู้วิจัยสามารถพิจารณาวางแผนบริหารโครงการฝึกอบรม กำหนดกลยุทธ์ หลักสูตร เป้าหมาย วิธีการ และวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เข้าร่วมฝึกอบรมได้ตรงตามความต้องการ

ประกอบกับผู้วิจัยได้ประยุกต์กลยุทธ์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่กำหนดโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2563 : 18-20) คือ การจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัว ทั้งทางร่างกาย ทางปัญญา และทางสังคม ซึ่งผู้เข้าร่วมฝึกอบรมได้เรียนรู้ในเนื้อหาประเด็นที่ตนเองสนใจ มีความหมายต่อตนเอง ทำให้เกิดความอยากเรียนรู้ คิด กระทำ เปิดใจในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เกิดประสบการณ์เรียนรู้ที่หลากหลาย มีโอกาสนำเสนอความคิดของตนเองต่อผู้อื่น รับฟัง แลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการถามคำถาม การแสดงออก และตีความ รับข้อมูลสะท้อนกลับ ตรวจสอบความคิด ขยายความคิดของตนเอง มีการได้เรียนรู้จากผู้อื่น กระบวนการต่าง ๆ นี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความตื่นตัวในการเรียนรู้สามารถรับรู้และเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเองได้ดี และเป็นปัจจัยที่ช่วยเพิ่มแรงจูงใจต่อการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมฝึกอบรมทุกคนที่จะทำงานร่วมกันและสามารถได้ข้อมูลป้อนกลับทันที เพราะธรรมชาติของการจัดการเรียนรู้เป็นแบบที่ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าการแนะนำที่ได้รับจากเพื่อนเป็นสิ่งที่มีคุณค่าสอดคล้องกับประสบการณ์ชีวิตของผู้เรียน เชื่อมโยงความรู้เดิมและส่งเสริมความจำในระยะยาว (อุบลวรรณ ส่งเสริม, 2564 : 180)

2. ด้านความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา โรงเรียนมูลนิธิภูมิตะวันวิทยา หลังการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ของหลักสูตรร้อยละ 70 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 เนื่องจากรูปแบบการ

ฝึกรอบม เป็นรูปแบบเน้นการมีส่วนร่วม มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ร่วมกันทำกิจกรรมแบบเพื่อนคู่คิด เพื่อเชื่อมโยงหรือโน้มน้าวให้ผู้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เห็นด้วยกับมุมมองของตน มีการสืบค้นข้อมูลโดยใช้เครื่องมือดิจิทัล อภิปรายกลุ่มย่อย เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างขวางขึ้นโดนการนำเสนองานและถอดบทเรียนจากกรณีศึกษาต่าง ๆ และเกิดผลของการสะท้อนความคิดเห็น นำไปสู่การสรุปความคิดรวบยอด หลักการ ข้อมูลความคิดเห็น จับหลักขององค์ความรู้ที่ได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยน นำมาสรุปเป็นหลักการความคิดรวบยอดหรือองค์ความรู้ใหม่ได้ ซึ่งผู้เข้าร่วมอบรมได้สรุปความคิดรวบยอดออกมาได้หลายรูปแบบ ได้แก่ การเขียนบันทึกสรุปผลการเรียนรู้ การเขียนแผนภาพโน้ตส์ การเสนอแผนภาพ แผนภูมิ การสรุปเป็นกรอบงาน เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hatta, P., et al., (2020 : 60) ทำการวิจัยเรื่อง Active Learning Strategies in Synchronous Online Learning for Elementary School Students ในจังหวัด Surakarta ประเทศอินโดนีเซีย ผลการศึกษาพบว่า กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในรูปแบบการสอนออนไลน์ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา จังหวัด Surakarta ประเทศอินโดนีเซีย ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 คือ กลยุทธ์การเลือกใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อใช้ในการโต้ตอบในชั้นเรียน เพื่อการสื่อสารปฏิบัติสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน กลยุทธ์ที่ 2 คือ กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด เพื่อเชื่อมโยงหรือโน้มน้าวให้ผู้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เห็นด้วยกับมุมมองของตน กลยุทธ์ที่ 3 คือ กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ด้วยการเขียนข้อความสั้น กลยุทธ์ที่ 4 คือ กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้โดยใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย และกลยุทธ์ที่ 5 คือ กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนนำเสนองานหน้าชั้นเรียน

เมื่อผู้เข้าร่วมฝึกรอบมเกิดความรู้ ความเข้าใจในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกส์ พร้อมกับการระดมสมองในการวิเคราะห์ สังเคราะห์สาระสำคัญของแต่ละรายวิชาร่วมกัน นำมาร่วมกันร่างแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในแต่ละรายวิชา นำเสนอและร่วมกันอภิปราย ประเมินชิ้นงานโดยผู้เข้าร่วมอบรมด้วยกัน จากนั้นผู้เข้าร่วมฝึกรอบมแต่ละคนทำการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในรายวิชาที่ตนเองสอน

อีกทั้งกิจกรรมการฝึกรอบมเน้นการใช้เทคนิคการจัดกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมฝึกรอบมร่วมกันสืบค้นหา สืบเสาะข้อมูลในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ทันสมัย ร่วมกันออกแบบ สังเคราะห์ความรู้ในแต่ละรายวิชา สืบค้นหาตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้และนำมาอภิปราย พร้อมกับการเล่นเกมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้รับการฝึกรอบม มีการแสดงบทบาทสมมติ ผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำกลุ่มได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่ การทำงานร่วมกันเป็นทีม เป็นต้น และมีการใช้เทคนิคการสอนเชิงรุก ได้แก่ 1) การทำงานเป็นกลุ่ม 2) การประชุมอภิปราย 3) การศึกษาจากกรณีตัวอย่าง 4) การแสดงบทบาทสมมติ 5) เกมการจัดการ 6) การฝึกรอบมโดยการให้ทำงานเป็นการสอนให้ทำงานจริง ๆ 7) การระดมสมอง และ 8) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น

การกำหนดแนวทางในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอิงมาตรฐานในหลักสูตรฝึกรอบมนี้ได้สังเคราะห์จากข้อมูลจากเอกสาร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2562 : 48) และพิมพ์นิตยเดชคุปต์ และเพียว ยินดีสุข (2562 : 89-90) ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หัวข้อเรื่องหรือชื่อหน่วยการเรียนรู้ 2) มาตรฐานการเรียนรู้ 3) สาระสำคัญของหน่วยการเรียนรู้ 4) กิจกรรมการเรียนรู้ 5) ชิ้นงาน/ภาระงานที่ผู้เรียนปฏิบัติ และ 6) การประเมินผล

3. จากผลการประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกรอบมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา โรงเรียนมูลนิธิภูมิคุ้มกันวิทยา พบว่า ผู้ร่วมการฝึกรอบมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากในทุกด้าน สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4 ผู้วิจัยประยุกต์ใช้เทคนิคการฝึกรอบมทั้งการระดมสมอง อภิปรายกลุ่ม รูปแบบการเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร การประเมินโดยเพื่อน ส่งผลให้บรรยากาศในการฝึกรอบมเป็นไปอย่างเป็นกันเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของอุไรรัตน์ ยามาเรียง (2563 : 45) เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกรอบมเพื่อเสริมสร้างเจตคติต่อการสอนแบบ Active Learning สำหรับผู้สอนตาติกาในจังหวัดยะลา ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรฝึกรอบมเพื่อเสริมสร้างเจตคติต่อการสอนแบบ Active Learning สำหรับผู้สอนตาติกาในจังหวัดยะลาที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ 6 หน่วยการเรียนรู้ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าเป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด 2) เจตคติต่อการสอนแบบ Active Learning ของผู้สอนตาติกาในจังหวัดยะลาหลังการฝึกรอบมสูงกว่าก่อนการ

ฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 3) ความพึงพอใจของครูตาดีกาในจังหวัดยะลาต่อการฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) การจัดการฝึกอบรมโดยนำหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษาไปใช้ควรเลือกช่วงเวลาที่เหมาะสมที่ครูมีเวลาว่างและมีระยะในการฝึกอบรมมากพอเนื่องจากการเป็นครูฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

2) ควรให้ครูนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบมานำเสนอด้วยเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้

3) ในการฝึกอบรมควรมีการทำให้ครูเปลี่ยนแปลงความคิด (Mindset) เกี่ยวกับบทบาทของครูจากผู้สอนไปสู่วิทยากรซึ่งจะทำให้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเกิดขึ้นในห้องเรียนจริงได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยเพื่อติดตามผลการนำความรู้เกี่ยวกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในสภาพจริง

2) ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกต่อการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ด้านสื่อ สารสนเทศและเทคโนโลยี ด้านทักษะชีวิตและการทำงาน

เอกสารอ้างอิง

- ชนิตา รักษ์พลเมือง และคณะ. (2560). การศึกษาสภาพและปัญหาการผลิต การใช้ และการพัฒนาครูการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับความต้องการในอนาคต. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 45 (3), 17-33.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2562). การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง กับ PLC เพื่อการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงเรียนมูลนิธิกุฎีมะวันวิทยา. (2564). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) โรงเรียนมูลนิธิกุฎีมะวันวิทยา ปีการศึกษา 2564. ปทุมธานี : โรงเรียนมูลนิธิกุฎีมะวันวิทยา.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา. (2562). การโค้ชเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน. กรุงเทพฯ : จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ : บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- _____. (2563). การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก. กรุงเทพฯ : บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). ผลการประเมินผลจากการลงพื้นที่ตรวจราชการและติดตามประเมินผลการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการศึกษา โดยสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- อภิवास โพธิ์ตาทอง และเหมมิญช์ ธนปัทมมิมณี. (2563). การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อุบลวรรณ ส่งเสริม. (2564). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาสมรรถนะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาครู. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 13 (2), 169-183.
- อุไรรัตน์ ยามาเรียง. (2563). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างเจตคติต่อการสอนแบบ Active Learning สำหรับผู้สอนตาดีกาในจังหวัดยะลา. การประชุมวิชาการระดับชาติทางศิลปศาสตร์ประยุกต์ ครั้งที่ 10. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

- Hatta, P., et al. (2020). Active Learning Strategies in Synchronous Online Learning for Elementary School Students. **Indonesian Journal of Informatics Education**, [Online]. 4 (2), 86-93. Available : <https://www.learntechlib.org/p/218636/>. [2022, December 12].
- Likert, R. (1961). **New Patterns of Management**. New York : McGraw-Hill / Irwin.